

Ktejjeb ta' Rizorsi (2)

għall-Ħames u s-Sitt Sena tal-Primarja

(Rizorsi meħudin mis-sit mali.skola.edu.mt)

Il-Hames Sena - It-Taħdit

Iddeksrivi din id-dar. Għid x'għandha differenti. Għid x'inħuma l-vantaġġi u l-iżvantaġġi li tqoqqħod f'dar bħal din. Inti kieku tqoqqħod f'dar bħal din? Għaliex iva jew għaliex le?

Iddeksrivi din id-dar.

Iddeksrivi dan l-uffiċċju.

Iddeksrivi dan l-uffiċċju. X'inti tara fi? X'tip ta' persuna taħseb li taħdem fi? Għaliex taħseb hekk?

Il-Hames Sena - Il-Qari

Vaganza fl-Egittu

Aqra s-silta.

Illum qomt l-ewwel waħda. Harist mit-tieqa tal-lukanda u rajt li kien għadu kif beda jbexbex. Fittixt it-tablet fid-dlam biex nedha għax indunajt li ma kontx se nerġa' norqod. Ilqatt xi ħażja, waqqħet mal-art u qajjimt 'l ommi li kellha nagħħsha ħafif. Ommi staqsietni, "Diandra, mela diġa qomt?" Jien weġibtha, "Mhux bilfors ma. Taf kemm jien eċitata li se nibdew l-ewwel mawra tagħna fl-Egittu llum!" (paragrafu 1)

Ommi tbissmet u qaltli li aħjar jekk nipprova nerġa' norqod għax kien sejkollha ġurnata twila quddiemna dakinhar. Jien ippruvajt nisma' minnha għax kont nafl li matul dak il-jum kellna nżżuru l-Piramidi ta' Ĝiżu. Wara li nħsilna u l-bisna, inżilna isfel biex nieħdu l-kolazzjon. Jien ħadt biċċtejn towst, ftit ċereali, bajda iebsa, biċċa kejk u tazza te. Wara l-kolazzjon ingbarha quddiem il-lukanda mal-bqija tal-grupp li konna miegħu u wara ftit għet il-gwida. (paragrafu 2)

Tlaqna b'kowċ għal xi t-tmienja u nofs ta' filgħodu u matul it-triq il-gwida bdiet tagħti xi informazzjoni dwar il-piramidi. Hi qaltilna li dawn it-tliet piramidi nbnew biex jindifnu l-Fargħuni fihom waqt li l-oħra jaġi iż-żgħar ta' madwarhom kieno oqbra għal qrabathom. Qaltilna li l-akbar piramida damet iktar minn għoxrin sena biex inbniet minn eluf ta' bennejja. Żiedet tgħid li din il-piramida tant hi kbira li hi ogħla mill-Istatwa tal-Libertà fl-Amerka. (paragrafu 3)

Malli wasalna rajna ħafna turisti jammiraw il-ġmiel tal-Piramidi. Il-gwida qaltilna li stajna nirkbu fuq xi ġemel sakemm jonqos il-kju li kien hemm biex naraw il-piramidi. Jien rkibt fuq ġemel. Tgħidx kemm dħaq għax il-ħin kollu bdejt noqmos. Nammetti li kien hemm mumenti meta bdejt nibżże' li kont ħa naqa'. Xxin qorob nofsinhar kulħadd ried jitrejjaq. Għalhekk kilna biċċa ħobż, ħadna tuffieħha u banana filwaqt li qtajna l-ġħażu bi ftit ilma. (paragrafu 4)

Fl-aħħar kien wasal il-ħin li nidħlu ġol-Piramidi. Għaddejna minn passaġġ dejjaq u mdallam qabel ma dħalna f'kamra kbira. Stagħġiġt xħin rajt li l-kamra kienet vojta. Il-gwida qaltilna li fl-imgħodd fil-kamra, flimkien mal-ġisem mejjet tal-Fargħun, kien ikun hemm l-affarijiet u t-teżżeġi prezjużi li n-nies kien jaħsbu li kellel bżonn fil-ħajja l-oħra. Wara li ħriġna mill-Piramida, morna naraw The Great Sphinx. Din hi statwa enormi ta' bniedem b'rás ta' l-ijun. Il-gwida qaltilna li dan il-monument inbenha biex jgħass il-piramida tal-Fargħun Khafra. Din il-ġurnata taret daqskemm rajna affarijiet interessanti! Malli

wasalna l-lukanda ħassejtni għajjiena mejta imma kuntenta li żort dawn l-oqbra maestuži. (paragrafu 5)

Taħriġ A. Immarka Veru jew Falz.

	Veru	Falz
1 Diandra ħadet kikkra kafè fil-kolazzjon.		
2 Il-grupp telaq qabel it-tmienja ta' filgħodu biex iżur il-Piramidi.		
3 Sakemm daħlu jaraw il-piramidi, Diandra rikbet fuq ġemel.		
4 F'nofsinhar Diandra ħadet mandolina.		
5. Ma kien ikun hemm xejn fil-kamra mal-ġisem mejjet tal-Fargħun.		
6. Wara li ħarġu mill-Piramidi raw statwa kbira ta' bniedem b'ras ta' Ijun.		

Taħriġ B. Wieġeb il-mistoqsijiet.

7 Għalfejn Diandra rikbet fuq ġemel? (paragrafu 4)

---

8 Għalfejn inbniet l-istatwa ta' The Great Sphinx ? (paragrafu 5)

Il-Flames Sena - Il-Grammatika

A. Ikteb il-Plurali ta' dawn in-nomi.

1. omm _____
2. knisja _____
3. ġlekk _____
4. vapur _____
5. belt _____
6. mara _____
7. tifla _____
8. tifel _____
9. raġel _____

B. Ikteb il-ġens mitlub fil-parentesi fuq il-linja.

1. Is-_____ beda jidden filgħodu kmieni. (maskil ta' tiġiega)
2. _____ żżewġet is-sena l-oħra. (femminil ta' ħija)
3. Il-_____ tiegħi dejjem tpaċċaċ man-nies. (femminil ta' ġar)
4. Is-_____ tgħix f'kunvent tal-klawsura. (maskil ta' patri)
5. Il-_____ beda jinħaq. (maskil ta' īmara)

Il-ħames Sena - Il-Kitba

Intervista lil raġel tal-għerien

Immaġina li vvintaw il-kaxxa taż-żmien, u inti dħalt fiha u mort lura fi żmien meta n-nies kienu jgħixu ġol-ġherien.

Staqsi xi mistoqsijiet lill-mexxej tagħhom biex tara kif jgħaddu l-ġurnata.

Is-Sitt Sena - It-Taħdit

Iddeksrivi dan ir-ritratt. X'inhu jiġi? Għaliex?

Iddeksrivi dan il-mutur.

Is-Sitt Sena - Is-Smigħ

Hawn se nħaddmu l-ħila tas-smigħi. Għalhekk din is-silta trid tingara minn adult filwaqt li l-istudent jara l-karta tal-mistoqsijiet biss. Agħti čans biex l-istudent jara l-mistoqsijiet. Wara ftit aqra s-silta waqt li l-istudent jista' jibda jwieġeb il-mistoqsijiet. Agħti čans biex l-istudent ikompli jwieġeb il-mistoqsijiet qabel ma terqa' taqra s-silta għat-tieni darba. Hawn l-istudent irid jiċċekkja r-risposti tiegħu filwaqt li jkompli xi mistoqsijiet li jkun għadu ma weġibx.

Il-Kon-Katidral ta' San Ģwann

Il-Kavallieri ta' San Ģwann iddeċidew li jibnu l-Belt Valletta fuq l-għolja Xebb ir-Ras wara l-Assedju l-Kbir tal-1565. Kien hawn li nħasset il-ħtieġa li tinbena knisja li riedet isservi bħala post fejn il-kavallieri jiltaqqi u jitkolbu flimkien. ġlormu Cassar kien il-perit ta' dak li llum nafuh bħala l-Kon-Katidral ta' San Ģwann il-Battista, il-qaddis protettur tal-ordni. Kien il-Granmastru La Cassiere li ħallas minn butu bosta mill-ispejjeż għall-bini ta' din il-knisja. Il-Kon-Katidral ta' San Ģwann dam ħames snin biex inbena u l-istil tiegħu hu Barokk.

Il-Kon-Katidral ta' San Ģwann hu maqsum fi tmien kappelli għax kull artal hu ddedikat lill-qaddis patrun ta' kull pajjiż jew belt li minnhom kienu gejjin il-Kavallieri tal-Ordni. Fil-Kon-Katidral ta' San Ģwann wieħed ma jistax ma jinnotax il-pitturi tas-saqaf li huma xogħol il-pittur Mattia Preti. Dawn juru partijiet mill-ħajja ta' San Ģwann il-Battista, li lilu hu ddedikat dan il-Kon-Katidral ta' San Ģwann.

Żgur li mhux forsi dan il-Kon-Katidral ta' San Ģwann hu magħruf għall-pittura tal-qtugħi ir-ras ta' San Ģwann, flimkien mal-pittura ta' San ġlormu, impingi ja mill-artist famuż Caravaggio. Hawn ta' min iżid li l-pittura tal-qtugħi ir-ras ta' San Ģwann hi magħrufa għax hi l-unika biċċa xogħol iffirmsata minn Caravaggio! Meta wieħed imur f'dan il-Kon-Katidral ta' San Ģwann jintalab biex juža żarbun li ma jgħarraqx l-art. Dan għaliex l-art hija miksija b'lapiċċi li jservu ta' tifkira tal-Kavallieri tal-Ordni ta' San Ģwann. U xi ngħidu għall-kripta! Fil-kripta nsibu diversi kavallieri midfunin fosthom il-Gran Mastru Jean de la Valette, li kien il-moħħħ wara l-bini tal-Belt Valletta.

Billi l-Kon-Katidral ta' San Ģwann inbena mill-Kavallieri, kien meqjus bħala propjetà tal-gvern Malti. Għaldaqstant l-Inglizi riedu jagħmlu Katidral Protestant. Il-Knisja Maltija u Ruma tkabbtu biex dan ma jidher. Fl-1882 San Ģwann sar Kon-Katidral ta' San Ģwann. Il-Katidral (knisja principali tad-djoċesi Maltija) baqa' dak tal-Imdina. Illum il-Kon-Katidral ta' San Ģwann hu wkoll post

fejn isiru avvenimenti kulturali u hu wieħed mill-attrazzjonijiet turistici l-aktar popolari.

Taħriġ A.

Immarka t-tweġiba t-tajba billi tagħmel sinjal (✓) fil-kaxxa t-tajba.

		Veru	Falz
1	Il-Belt Valletta hi mibnija fuq l-għolja Xebb ir-Ras.		
2	Il-Kon-Katidral ta' San Ģwann inbena qabel l-Assedju l-Kbir.		
3	Ġlormu Battista kien il-perit tal-Kon-Katidral ta' San Ģwann.		
4	Ġlormu Cassar ħallas l-ispejjeż kollha għall-bini tal-Kon-Katidral ta' San Ģwann.		
5	Hemm tmien kappelli fil-Kon-Katidral ta' San Ģwann.		
6	Mas-saqaf insibu pitturi li saru minn Mattia Preti.		
7	Caravaggio pitter il-pittura tal-qtugħi ir-ras ta' San ġlormu.		

Taħriġ B.

Imla l-vojt b'kelma waħda skont is-sens tas-silta.

1. Il-Kon-Katidral ta' San Ģwann inbena għax il-Kavallieri kellhom _____ post fejn jitkolbu.
2. Il-pittura tal-qtugħi ir-ras ta' San Ģwann hi _____ għax hi ffirmata minn Caravaggio.
3. Il-Gran Mastru La Valette hu _____ fil-cripta.
4. Il-Knisja Maltija u _____ tħabtu biex il-Kon-Katidral ta' San Ģwann ma jsirx Katidral Protestant.

Is-Sitt Sena - II-Grammatika

A: Imla l-vojt bil-komparattiv u s-superlattiv.

<u>Aġġettiv</u>	<u>Komparattiv</u>	<u>Superlattiv</u>
irħis	_____	_____
qasir	_____	_____
aħrax	_____	_____
fin	_____	_____
twil	_____	_____
intelligenti	_____	_____
tqil	_____	_____

B: Imla l-vojt bil-kelma adattata.

Eż: Minflok ngħidu iswed ħafna nistgħu ngħidu iswed fahma.

- Minflok ngħidu mgħawweġ ħafna ngħidu mgħawweġ
_____.
- Minflok ngħidu isfar ħafna ngħidu isfar _____.
- Minflok ngħidu tqil ħafna ngħidu tqil _____.
- Minflok ngħidu xiħ ħafna ngħidu xiħ _____.
- Minflok ngħidu nadif ħafna ngħidu nadif _____.
- Minflok ngħidu abjad ħafna ngħidu abjad _____.

Is-Sitt Sena - Il-Kitba

Ikteb artiklu għall-fuljett tal-parroċċa fejn tispjega l-importanza li tipprattika xi sport. Ikteb bejn 140 sa 200 kelma.

Titlu: _____

Sottotitlu:

Risposti

Il-Ħames Sena

- pj. 4 Eż. A 1) Falz 2) Falz 3) Veru 4) Falz 5) Falz 6) Veru
7) Biex tgħaddi l-ħin sakemm jonqos il-kju li kien hemm biex jaraw il-Piramidi.
8) Biex jgħasses il-piramida tal-Fargħun Khafra.

Pj. 5 Eż. A

- 1) ommijiet 2) knejjes 3) ġlekkijiet 4) vapuri 5) bliest 6) nisa 7) bniet
8) subien 9) rġiel

Eż. B

- 1) serduq/k 2) Oħti 3) ġara 4) soru 5) ħmar

Is-Sitt Sena

pj. 9 Eż. A 1) Veru 2) Falz 3) Falz 4) Falz 5) Veru 6) Veru 7) Falz

Eż. B

- 1) bżonn 2) magħrufa/prezzjuža 3) midfun 4) Ruma

pj. 10 Eż. A 1) irħas/orħos, l-irħas/l-orħos 2) iqsar, l-iqsar 3) eħrex, l-eħrex 4) ifjen, l-ifjen 5) itwal, l-itwal 6) aktar/iktar/iżjed intelligenti, l-aktar/l-iktar/l-iżjed intelligenti 7) itqal, l-itqal

Eż. B

- 1) ganċ 2) mewt 3) čomb 4) għakka 5) tazza 6) karti